

cies, monitoring enforcement of tax legislation agencies or the National Anticorruption bureau of Ukraine or State Bureau of investigations, that provided unlawful forcible bringing; officers of National Police, that provided enforce the measure of restriction in the form of house arrest; authorized official person places of detention; the head of criminal justice pre-trial.

Key words: detention, forcible bringing, house arrest or keeping in custody, justice, measures to ensure of criminal proceeding, the measure of restriction.

УДК 343.22

В. М. НІКІТЕНКО

ПОНЯТТЯ ФАЛЬСИФІКАЦІЇ ДОКАЗІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Розглянуто одне з дискусійних питань кримінального судочинства щодо неоднозначного тлумачення поняття «фальсифікація доказів» та його співвідношення із вжитим у законі про кримінальну відповідальність терміном «штучне створення доказів обвинувачення». На підставі проведеного дослідження запропоновано визначення терміну «фальсифікація доказів».

Ключові слова: доказ, штучне створення доказів обвинувачення, фальсифікація доказів.

Никитенко В. Н. Понятие фальсификации доказательств в уголовном производстве

Рассмотрен один из дискуссионных вопросов уголовного производства относительно неоднозначного толкования понятия «фальсификация доказательств» и его соотношение с употребленным в законе об уголовной ответственности термином «искусственное создание доказательств обвинений». На основании

проведеного дослідження пропонується визначення терміна «фальсифікація доказальств».

Ключевые слова: доказательство, искусственное создание доказательств обвинений, фальсификация доказательств.

Nikitenko Victor. The Concept of Falsification of Evidence in Criminal Proceedings

The article deals with one of the controversial issues of criminal justice on the ambiguous notion of "false evidence" and its relationship to the measures taken in criminal law the term "artificial creation of prosecution evidence." The investigation proposed definition of "false evidence".

Key words: evidence, artificial creation of prosecution evidence, falsification of evidence.

Захист суб'єктивних прав і охоронюваних законом інтересів громадян здійснюється судами шляхом розгляду кримінальних, адміністративних, цивільних і господарських справ. У зв'язку з цим для правильного вирішення справи і винесення законного й обґрунтованого судового рішення необхідно точно встановлення фактичних обставин, що мали місце. А висновки суду повинні бути підтвержені достовірними доказами, які відтворюють усі обставини справи.

На сьогодні спостерігається чимало випадків фальсифікації доказів, насамперед, у кримінальній формі судочинства, що призводить до вкрай негативних наслідків, а саме незаконного кримінального переслідування громадян, зокрема, засудження невинних та виправдання винуватих, протидії у розслідуванні кримінальних справ, а також винесення неправосудних рішень, що є суспільно небезпечним явищем.

Проте, значна шкода від таких діянь полягає не лише у порушенні законних прав та інтересів громадян, а й у зневірі їх до діяльності державних органів, зокрема, правоохоронних і судових, а також у підриві їх авторитету.

Проблема фальсифікації доказів, що є «зброєю небезпечною, проте ефективною» в руках недобросовісних суб'єктів кримінального чи будь – якого іншого провадження, виникла не сьогодні. Так,

фальсифікація доказів тільки з політичних обвинувачень за відносно короткий термін (1918 – 1953 роки) призвела до розстрілу близько 1 млн. «ворогів» і «терористів», а фактично - людей, не бажаних режиму¹.

Аналіз сучасного стану судочинства свідчить про використання, насамперед, службовими особами правоохоронних органів сфальсифікованих доказів у кримінальних провадженнях.

Так, у вироку Хмельницького міського районного суду від 7 липня 2008 року у справі № 1-669/2008 зазначено, що речовий доказ (одноразовий медичний шприц із світлою рідиною з кристалічною речовиною темно – фіолетового кольору) був підмінений. Після дослідження обставин справи суд дійшов до висновку, зазначивши в мотивувальній частині вироку, що докази, якими органи досудового слідства обґрунтовують винність особи С. у вчиненні доказів, є сумнівними та сфальсифікованими. Згідно з вироком суду вказану особу в пред'явленому обвинуваченні за ч. 2 ст. 307, ч. 1 ст. 311 КК України визнано невинним та виправдано².

Окремих питань кримінальної відповідальності за фальсифікацію доказів приділяли увагу такі вітчизняні науковці, як Ю.В. Александров, М.І. Бажанов, А.М. Бойко, А.В. Воронцов, Ю.М. Грошевий, О.О. Дудоров, Н.С. Карпов, О.О. Кваша, О.М. Костенко, В.Н. Кубальський, В.В. Кудрявцев, В.В. Кузнецов, Р.І. Мельник, М.В. Сийплові, О.Ю. Татаров, В.І. Тютюгін, В.Я. Тацій, Л.Д. Удалова, О.Ю. Хабло, Є.В. Фесенко, Ю.С. Шемшученко, М.В. Шепітько, М.Є. Шумило, Б.В. Щур.

Вказана проблема була предметом досліджень багатьох юристів ряду держав пострадянського простору - І.С. Благодар, Ю.В. Будаєвої, Т.О. Веденєвої, І.О. Волкової, А.С. Горелика, І.В. Дворянського, І.С. Іванова, А.О. Кондратьєва, Л.В. Лобанової, К.Г. Лопатіна, В.О. Майбороди, В.В. Марчука, А.І. Чучасва та інших в аспекті наявності у національному законодавстві цих країн спеціальної норми, яка передбачає кримінальну відповідальність за фальсифікацію доказів.

Наукові праці зазначених вчених є значним науковим підґрунтям для подальших досліджень цієї проблеми, а також вагомим

внеском у науку кримінального права, запобігання та практики кваліфікації злочинів, пов'язаних з фальсифікацією доказів. Разом з тим, багато проблемних питань у цій сфері залишаються дискусійними та розв'язуються суперечливо.

Законодавцем однозначно не роз'яснено поняття «фальсифікація доказів» ні у Кримінальному кодексі (далі – КК) України, ні у Кримінальному процесуальному кодексі (далі – КПК) України, ні в постановах Пленумів Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних та кримінальних справ.

У контексті ч. 2 ст. 372 КК України «Притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності» законодавцем згадується про «штучне створення доказів обвинувачення або інша фальсифікація» як кваліфікуюча ознака. Виходячи зі змісту цієї ознаки, словосполучення «інша фальсифікація» розуміється саме як «фальсифікація доказів». У ч. 2 ст. 383 КК України «Завідомо неправдиве повідомлення про вчинення злочину» та ч. 2 ст. 384 «Завідомо неправдиве показання» також однією із кваліфікуючих ознак є відповідно «штучне створення доказів обвинувачення» та «штучне створення доказів обвинувачення чи захисту». Крім того, п. 1 ч. 2 ст. 459 КПК України передбачає, що однією з підстав для здійснення кримінального провадження за нововиявленими обставинами є «штучне створення або підроблення доказів», тобто фальсифікація доказів.

Перш, ніж розглядати наведені поняття, необхідно з'ясувати етимологію слова «фальсифікація». З літературних джерел можна дізнатися, що термін «фальсифікація» (лат. falsificare – підробляти) означає як підроблення будь-чого, спотворення, підміну справжнього хибним, уявним³. Академічне видання Словника російської мови має декілька значень слова «фальсифікація»: 1) підроблення документів (спеціальний термін: зміна якості у бік погіршення при збереженні зовнішнього вигляду); 2) підміна чого-небудь дійсного, справжнього хибним, уявним; 3) підроблена річ видана за справжню; підробка⁴. У вітчизняній Юридичній енциклопедії термін «фальсифікація» (франц. falsification - підробка, спотворення, від пізньолат. falsificare - підробляти, falsus - фальшивий і facere - робити) - дія, яка

виражається в умисному спотворенні, викривленні, перекрученні, підтасовці або завідомо неправильному тлумаченні, висвітленні тих чи інших явищ, подій, фактів, підробленні тощо⁵.

На думку І.А. Гаага, фальсифікація – це сукупність підробки і підроблення, при якому особа спочатку виготовляє не відповідний об'єктивній дійсності предмет (або шляхом внесення помилкових змін до справжнього предмету, або шляхом виготовлення спочатку підробленого предмету), а потім його використовує згідно з тими цілями, які має намір досягти⁶.

З наведених етимологічних термінів «фальсифікація» можна дійти висновків про її суть. По-перше, існує зв'язок з підробленням (підробкою), спотворенням; по – друге, наявність мети – видати підроблену річ за справжню, тобто її підміна.

Для з'ясування кримінально – правової природи фальсифікації доказів має значення процесуальне розуміння терміну «доказ». Відповідно до ст. 84 КПК України доказами в кримінальному провадженні є фактичні дані, отримані у передбаченому цим Кодексом порядку, на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд встановлюють наявність або відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню. Процесуальними джерелами доказів є показання, речові докази, документи, висновки експертів.

Відсутність єдиного трактування поняття «фальсифікації доказів» породжує різноманітність думок у тому, що являє собою даний термін.

На наш погляд, А.І. Чучаєв та І.В. Дворянсков правильно відмічають, що при використанні цього терміну мова повинна йти про умисне спотворення фактичних даних, які містяться на матеріальних носіях доказів – протоколах, речових доказів, висновках експертів та інших документів⁷.

Декілька визначень категорії «фальсифікація доказів» наводить Волкова І.О. Так, одні автори вважають, що «фальсифікація – умисне спотворення дійсного змісту фактичних даних, вчинене різними формами (підробка документів, внесення неправдивих відомостей у різні процесуальні документи, зміна дат, чисел, що мають

важливе значення)». Інші припускають, що фальсифікація означає спотворення фактичних даних, які є доказами. Вона може проявлятися в різних формах: підробка документів, внесення недостовірних відомостей у різні процесуальні документи, знищення речових доказів тощо. Треті стверджують, що фальсифікація полягає у створенні штучних (фальшивих) речових доказів, наприклад, слідів на місці злочину, приховування або спотворення протоколів допиту, підмови хибних свідків тощо⁸. А.А. Кондратьєв конкретизує поняття «фальсифікація доказів» та визначає цей термін як будь – яке умисне спотворення матеріальних характеристик (об'єму, зовнішнього вигляду, ваги та ін.) речових доказів (чи хоча б одного доказу) або суті і змісту інших видів доказів, що впливає на об'єктивний розгляд справи⁹. Аналогічну позицію з приводу розуміння цієї категорії має Д.В. Пінчук, який фальсифікацію розуміє як будь – яке умисне викривлення форми та змісту доказів, що негативно впливає на повний та об'єктивний розгляд судом кримінальної справи (нині – кримінального провадження)¹⁰. Аналізуючи вказаний термін, В.В. Демидов приходять до висновку, що фальсифікація може виражатися в навмисному спотворенні доказів шляхом їх підробки (підроблення), підчистки (стирання), внесення виправлень, які перекручують дійсний зміст¹¹.

У загальних рисах ми погоджуємося із вказаними авторами щодо визначення поняття «фальсифікація доказів», оскільки, з огляду на етимологію слова «фальсифікація», означені дії включають: 1) спотворення (перекручення); 2) підробка (підроблення); 3) підміна.

З приводу таких видів фальсифікації, як знищення або вилучення із справи документів та речових доказів, в юридичній літературі присутні протилежні думки. Деякі науковці вважають, що повне або часткове знищення доказу або носія доказової інформації зі справи не може бути розглянуто як фальсифікація доказів, оскільки це діяння припускає саме штучне створення предмета або внесення змін в існуючий для того, щоб він ніс помилкову інформацію¹². Інші вчені припускають, що знищення доказів варто розглядати як елемент фальсифікації, якщо в такий спосіб забезпечується створення носія

дезінформації¹³. На нашу думку, перша позиція є переконливою, оскільки знищення та вилучення повністю ліквідують доказ, а фальсифікація передбачає його залишення у справі, хоча і в перекрученому вигляді. Проте, вчинення слідчим, прокурором, слідчим суддею та суддею таких протиправних дій, як умисне псування чи знищення речових доказів, заміна процесуальних документів, приховування матеріалів справи віднесено до зловживання владою або службовим становищем (ст. 364 КК), оскільки завдають істотну шкоду охоронюваному законом правам, свободам та інтересам окремих громадян або державним чи громадським інтересам, або інтересам юридичних осіб та призводять до тих самих наслідків (винесення незаконного рішення, завідомо незаконного арешту, притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності, виправдання винуватих тощо).

Так, у червні 2011 року прокуратурою Полтавської області порушено кримінальну справу за ч. 3 ст. 364 КК України щодо в.о. начальника сектору боротьби з незаконним обігом наркотиків одного з районних відділів ГУМВС України в Полтавській області за фальсифікацію доказів. З метою приховування злочину, вчиненого особою К., який незаконно зберігав наркотики, правоохоронець «згубив» речовий доказ – наркотичний засіб каннабіс масою 17 г, вилучений у вказаної особи, та відповідний висновок спеціаліста. У подальшому працівник міліції направив на дослідження наркотичний засіб меншої кількості та відмітив, що цей засіб вилучений у особи К. На підставі повторного висновку щодо маси наркотичного засобу – 0,37 г особу К. не було притягнуто до кримінальної відповідальності та сфальсифікований адміністративний матеріал за ст. 44 КУпАП (незаконне зберігання наркотичного засобу без мети збуту в невеликих розмірах)¹⁴.

Ми не підтримуємо позицію В.І. Тютюгіна, В.В. Кузнецова і М.В. Сийплові, які до фальсифікації доказів відносять такі дії: 1) умисне неправильне тлумачення або викривлення фактів, подій, встановлених та закріплених у процесуальних документах; 2) невідображені у справі фактів та обставин, що спростовують обвинувачення; 3) відмова у виклику осіб в якості свідків, потерпілих для їх допиту або як експертів – для дачі висновків у справі¹⁵. Пам'ятаючи

етимологію терміну «фальсифікація» та визначення поняття «доказу», на нашу думку, підроблення або використання підроблених документів або їх підміна спотворює (викривляє) фактичні обставини, що в кінцевому результаті призводить саме до умисного не-правильного тлумаченням фактів та подій.

На об'єктивність кримінального провадження може вплинути відмова уповноваженої службової особи долучити відомості, що мають значення для справи, а так само відмова у виклику осіб в якості свідків, потерпілих для їх допиту або як експертів – для дачі висновків. Але такі дії не є підміною, ні викривленням, ні підробкою доказів, тобто не охоплюється поняттям «фальсифікація доказів» та врегульовані нормами процесуального права.

Науковці мають різний погляд щодо співвідношення термінів «фальсифікація доказів» та «штучне створення доказів обвинувачення», оскільки відсутнє їх юридичне визначення, а в кримінальному судочинстві дані категорії пов'язані із поняттям «доказ» і трактуються лише у контексті ч. 2 ст. 372, ч. 2 ст. 383, ч. 2 ст. 384 КК України, п. 1 ч. 2 ст. 459 КПК України через певні дії.

На думку М.І. Бажанова, під штучним створенням доказів обвинувачення слід розуміти фальсифікацію доказів, використання підроблених документів, знищення або вилучення зі справи доказів, які виправдовують особу, примушення свідків до дачі неправдивих показань та інші подібні дії¹⁶. Такої ж позиції з цього приводу дотримується І.С. Іванов, який вважає, що використовувати словосполучення «фальсифікація доказів у кримінальній справі» є некоректним, оскільки більш ємким і суто кримінально-правовим поняттям є саме «штучне створення доказів обвинувачення»¹⁷.

Ряд авторів не відокремлюють ці поняття та вважають їх рівнозначними за змістом вчинених дій. Зокрема, В.В. Кудрявцев та А.М. Бойко зазначають, що терміни «штучне створення доказів обвинувачення» або «інша фальсифікація» включають, в основному, наведені нами вище дії, які віднесенні до поняття «фальсифікація доказів»¹⁸. Розкриваючи аналізовані терміни Є.В. Фесенко зазначає, що підкидання у приміщення предметів, нібито здобутих злочинним шляхом, для вилучення їх під час обшуку охоплюється вказаними ка-

тегоріями¹⁹. Схожу думку має й О.О. Дудоров, який випадки підкидання предмета нібито як хабара у робочий кабінет або автомобіль службової особи, вручення їй цього предмета шляхом обману, переказ грошей на банківський рахунок службовій особі без повідомлення їй про це, за наявності підстав, може розцінюватися як «штучне створення доказів обвинувачення»²⁰. Слушною є позиція останніх двох науковців, оскільки саме такими діями, як свідчить судова практика, часто вдаються правоохоронці для «показника» в роботі. Найбільш розповсюдженими фактами підкидання предметів є наркотичні засоби, вогнепальна зброя, патрони та грошові кошти, які в подальшому вилучаються та приєднуються до справи в якості доказів.

Деякі юристи вважають, що термін «штучне створення доказів обвинувачення», охоплюється поняттям «фальсифікація доказів». А.І. Чучаєв та І.В. Дворянсков відмічають, що фальсифікація доказів включає найрізноманітніші форми викривлення вже існуючих фактичних даних шляхом впливу на їх матеріальні носії (підроблення, стирання, помітка другим числом), а не лише штучне створення, тобто формування спочатку і цілком²¹. А.В. Кибальник і В.О. Майборода відмічають, що сутнісною характеристикою будь-якої фальсифікації доказів є створення фальсифікованого (підробленого) доказу заново, або внесення будь – яких змін до наявного доказу, які спотворюють його достовірний зміст²². На нашу думку, позиція зазначених авторів є правильною й обґрунтованою, оскільки, виходячи із лексичного розуміння словосполучення «штучне створення доказів обвинувачення або інша фальсифікація», яке використане законодавцем у диспозиціях наведених статтях КК і КПК України, можна дійти висновку, що штучне створення доказів обвинувачення є суто кримінально - правовим поняттям та різновидом фальсифікації доказів. Це означає, що згаданий термін не може бути використаний у будь-якій формі судочинства, крім кримінальній. Слід додати, що поняття «штучне створення доказів обвинувачення» тлумачиться як створення саме доказів обвинувачення, подібних справжнім, а термін «фальсифікація доказів» вказує на будь-яке спотворення дійсних доказів не тільки обвинувачення, а й виправдувальних, тобто доказів захисту.

Ми також підтримуємо Ю.В. Александрова, який розмежовує поняття «штучне створення доказів обвинувачення» та «інша фальсифікація» за скоєними діями. На його думку, термін «штучне створення доказів обвинувачення» - це підбурювання свідків, потерпілих, обвинувачених до давання завідомо неправдивих показань, спонукання експертів до завідомо неправдивого висновку, підробка і залучення до справи фальшивих документів, підкидання з послідуочим «вилученням» речових доказів тощо. Під «іншою фальсифікацією» розуміється перекручення протоколів слідчих дій, знищення або вилучення документів і речових доказів у справі тощо²³. Однак, цим науковцем не наведено критеріїв, за якими відокремлені вказані поняття.

На наш погляд, зміст словосполучення ««штучне створення доказів обвинувачення» передбачає використання таких доказів, які не перебувають у причино-наслідковому зв'язку із дійсними подіями та створюються спеціально для перекручення фактичних обставин, хоч процесуальну форму їх закріплення здійснено у відповідності до норм КПК України, а поняття «фальсифікація доказів» включає спотворення фактичних даних різними способами, закріплених на матеріальних носіях доказів – протоколах, речових доказах, документах, висновках експертів. Тому, ми погоджуємося із Є.В. Фесенком, О.О. Дудоровим, Ю.В. Александровим в частині віднесення до терміну «штучне створення доказів обвинувачення» наступних дій – підбурювання (схиляння) свідків, потерпілих, обвинувачених до давання завідомо неправдивих показань та підкидання з послідуочим «вилученням» речових доказів.

Ми вважаємо, що рівнозначність змісту словосполучень «штучне створення доказів обвинувачення» та «фальсифікація доказів» полягає саме у спотворенні фактичних даних (дійсних подій), які у подальшому визнаються доказами та, при їх використанні у кримінальному провадженні, призводять до прийняття незаконного процесуального рішення. А етимологічне значення слова «спотворення (викривлення, перекручення)» є одним із елементів, що розкриває енциклопедичний термін «фальсифікація».

Таким чином, можна дійти висновку, що штучне створення доказів обвинувачення є різновид фальсифікації, який включає на-

ступні дії, спрямовані на обвинувачення конкретної особи: 1) схилення свідка або потерпілого до давання завідомо неправдивих показань, чи примушування експертів (перекладачів) до завідомо неправдивого висновку (перекладу); 2) підкидання предметів або документів з метою їх подальшого вилучення та визнання доказами; 3) створення обстановки вчинення неіснуючого злочину; 4) імітація або знищення слідів злочину; 5) виготовлення підроблених предметів чи документів тощо.

Аналіз існуючих наукових позицій дає підстави для висновку, що проблемі фальсифікації доказів достатньої уваги не приділялося та законодавцем однозначно не сформульовано поняття «фальсифікація доказів», а це свідчить про прогалини у вітчизняному законі про кримінальну відповідальність.

Розглядаючи наведене вище питання, варто звернути увагу, що законодавцем розроблено проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження кримінальних проступків (реєстраційний № 2897 від 19.05.2015), яким передбачено у диспозиції ч. 2 ст. 372 КК України замінити словосполучення «штучне створення доказів обвинувачення або інша фальсифікація» на «фальсифікація доказів»²⁴. На нашу думку, законодавець також доводить, що термін «штучне створення доказів обвинувачення» охоплюється поняттям «фальсифікація доказів».

На підставі проведеного дослідження ми пропонуємо під терміном «фальсифікація доказів» розуміти будь-яке спотворення фактичних даних чи їх процесуальних джерел, вчинені різними способами, що мають істотне значення для правильного вирішення справи. До фальсифікації доказів слід віднести такі дії: 1) підроблення (підробка) документів або їх використання; 2) підміна речових доказів, документів і протоколів слідчих та судових дій; 3) штучне створення доказів.

1. *Кудрявцев В.Н.* Политическая юстиция в СССР / В.Н. Кудрявцев, А.И. Трусов. – СПб, 2002. – С. 315. 2. *Вирок* Хмельницького міськрайсуду Хмельницької області від 7 липня 2008 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : pravo.prostir.ua/file.php?vuypr_vyrok_5.doc.

3. *Словарь иностранных слов / за общ. ред. В.В. Пчелкина.* – М. : Русский язык, 1989. – С. 531. 4. *Словарь русского языка. Т.4.* – М., 1984. – С. 549-550. 5. *Юридична енциклопедія: в 6 т. / редкол. : Ю.С. Шемшученко (голова редкол.) та ін.* – К. : Вид-во «Укр. енцикл.», 1998. – Т. 6: Т-Я. — 2004. – С. 249. 6. *Гааг И.А. Уголовно-правовое понятие фальсификации / Гааг И.А. // Актуальные проблемы права и правоприменения : материалы Всероссийской научно-практической конференции (г. Кемерово, 22 мая 2007г.) ; отв. ред. Н.И. Опилат.* — Омск : Академия МВД России, 2007. — С. 69
7. *Чучаев А.И. Фальсификация доказательств/ А.И. Чучаев, И.В. Дворянцов // Уголовное право.* – 2001. - № 2. - С. 46. 8. *Волкова И.А. Ответственность за фальсификацию доказательств по уголовному делу: дисс. ... канд. юрид. Наук : 12.00.08 / Волкова И.А.* – М., 2005. — С. 14-15. 9. *Кондратьев А.А. Уголовная ответственность за фальсификацию доказательств по уголовному делу лицами, осуществляющими предварительное расследование : автореф. дисс. на соискание научн. степени канд. юрид. наук : 12.00.08 / А.А. Кондратьев.* – М., 2009. – С. 8. 10. *Пінчук Д.В. Кримінально-процесуальні наслідки фальсифікації доказів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.09 / Д.В. Пінчук.* – К., 2009 – С. 8. 11. *Демидов В.В. Фальсификация доказательств / Демидов В.В. // Уголовная ответственность за преступления против правосудия / под ред. А.В. Галаховой.* — М.: Российская академия правосудия, 2003. – С. 125. 12. *Трухачев В.В. Преступное воздействие на доказательственную информацию: правовые и криминалистические средства предупреждения, выявления, нейтрализации : монография / Трухачев В.В.* – Воронеж : Воронежский гос. ун-т, 2000. – С. 38-39. 13. *Новости Полтавщины Полтавский милиционер «погорел» на фальсификации доказательств [Электронный ресурс].* - Режим доступа : <http://poltava-news.com/news/a-626.html>. 14. *Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар / за заг. ред. В.В. Сташиса, В.Я. Тація.* – К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. – С. 1115. 15. *Кузнецов В.В. Кримінальна відповідальність за притягнення як обвинуваченого завідомо невинуватої особи : монографія / В.В. Кузнецов, М.В. Сийплові.* – Ужгород : ЗакДУ, 2011. – С. 109. 16. *Бажанов М.И. Избранные труды / Бажанов М.И. : [сост.:*

В.И. Тютюгин, А.А. Байда, Е.В. Харитоновна, Е.В. Шевченко; отв. ред. В.Я. Таций]. – Х. : Право, 2012. – С. 975-976. **17.** *Иванов И.С.* Уголовная ответственность за фальсификацию доказательств по уголовному делу : дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Иванов И.С. – Волгоград, 2005. - С. 6. **18.** *Науково-практичний* коментар до Кримінального кодексу України / під ред. М.О. Потебенька, В.Г. Гончаренка. – К. : Форум, 2001. – С. 752. **19.** *Науково-практичний* коментар до Кримінального кодексу України / за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. – К. : Юридична думка, 2010. – С. 1072-1073. **20.** *Науково-практичний* коментар до Кримінального кодексу України / за заг. ред. П.П. Андрушка, В.Г. Гончаренка, Є.В. Фесенка. – К. : Дакор, 2008. – С. 1245. **21.** *Дудоров О.О.* Вибрані праці з кримінального права / Дудоров О.О. – Луганськ : РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2010. – С. 524. **22.** *Кибальник А.В.* Фальсификация доказательств: уголовная ответственность / А.В. Кибальник, В.О. Майборода // Законность, 2009. - № 1. - С. 15-16. **23.** *Науково-практичний* коментар до Кримінального кодексу України / відпов. ред. С.С. Яценко. – К. : А.С.К., 2006. – С. 737. **24.** *Проект* Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження кримінальних проступків [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55214.

***Nikitenko Victor.* The Concept of Falsification of Evidence in Criminal Proceedings**

In the disposition Part 2, Art. 372 of the Criminal Code of Ukraine "Involvement of Obviously Innocent Person to Criminal Responsibility," Part 2, Art. 383 of the Criminal Code of Ukraine "Designedly Inveracious Report on Commission of a Crime" and Part 2, Art. 384 of the Criminal Code of Ukraine "Designedly Inveracious Testimony" which are taken by the legislator as aggravating criteria, the terms "artificial creation of prosecution evidence or other falsification", "artificial creation of prosecution evidence" and "artificial creation of prosecution or defense evidence". By reference of the content of the criteria in Part 2, Art. 372 of the Criminal Code of Ukraine, "other falsification" refers to "falsification of evidence". In addition, Paragraph 1 Part 2, Art. 459 of the Code of

Ukraine stipulates that one of the grounds for the conducting of criminal proceedings by new circumstances is "artificial creation or falsification of evidence" that is falsification of evidence. However, neither legislation nor jurisprudence does not contain legal definitions and explanations of these terms in criminal proceedings which are treated only after certain actions according to the criminal justice.

The author of the article proves that the concept of "falsification of evidence" includes the following steps: 1) distortion (defacement); 2) infringement (counterfeit); 3) substitution. Destruction, damage or concealment of documents and evidence are not covered by the term, because falsification involves the abandonment of the case, although in a distorted form. While using the term the focus should be on the deliberate distortion of the evidence which is contained on physical media evidence such as the records, material evidence, expert opinions and other documents.

The ratio of these terms indicates that the sense of word-combination "artificial creation of prosecution evidence" involves the use of such evidence which are not of the cause-effect relationships with current events and were created mainly for the distortion of the actual circumstances, although their procedural form is consolidated in accordance with the norms of the CCP of Ukraine, and the term "falsification of evidence" involves the distortion of evidence by various means, which is contained on physical media evidence such as records, material evidence, documents, opinions of experts. Content equivalence of word-combinations "artificial creation of prosecution evidence" and "falsification of evidence" is in the distortion of evidence (real events) which is subsequently recognized as the evidence and, if they are used in criminal proceedings, they lead to the miscarriage of justice in illegal procedural decisions. And the etymological meaning of the word "distortion (defacement, perversion)" is one of the elements that reveals the encyclopedic term "falsification".

It is proved that the artificial creation of prosecution evidence is a kind of falsification, which includes the following actions focused on charging a specific person: 1) worship of a witness or victim to giving designedly inveracious testimony, or forcing the experts (interpreters) to deliberately inveracious conclusion (translation); 2) tossing of objects or

documents for further extraction and recognition as the evidence; 3) creation of the environment of committing of the non-existent crime; 4) simulation or destroying of traces of the crime; 5) falsification of documents or items and etc.

According to the author's research the term "falsification of evidence" means any distortion of evidence or procedural sources which are committed in various ways and are essential for the proper resolution of the case. Falsification of evidence should include the following actions: 1) counterfeit (infringement) of documents or their usage; 2) substitution of material evidence, documents and protocols of investigative and judicial actions; 3) artificial creation of evidence.

Key words: evidence, artificial creation of prosecution evidence, falsification of evidence.

УДК 343.9

П. А. ГОРБАЧЕНКО

ВИЗНАЧЕННЯ ПРЕДМЕТА КОНТРАБАНДИ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН, ЇХ АНАЛОГІВ ЧИ ПРЕКУРСОРІВ АБО ФАЛЬСИФІКОВАНИХ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ

Досліджено предмет контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів. Автор розглянув поняття такої кримінально-правової категорії як "предмет злочину". Визначено предмет контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів. Приділено увагу дослідженню проблеми необхідності розширення предмету складу злочину, відповідальність за який передбачена статтею 305

© ГОРБАЧЕНКО Павло Анатолійович — консультант Антитерористичного центру при Службі безпеки України